АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР
СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

ЛЮДИНА В ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СУЧАСНІ ТРЕНДИ

МОНОГРАФІЯ



Homo Digitalis як продукт цифрової епохи: міждисциплінарний дискурс

Цифрова держава: сутність, завдання, переваги та проблеми

Людина в цифровій економіці: нові виклики – нові відповіді

Цифрова освіта, цифрова культура, цифрове мистецтво крізь призму сучасної гуманітаристики

Цифровий світ і цифрова дипломатія: особливості комунікації в цифровій реальності

Насилля в цифровому суспільстві: правові, політичні, соціальні, культурологічні аспекти

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

ЛЮДИНА В ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СУЧАСНІ ТРЕНДИ

Монографія

Харків
«Право»
2025

DOI: https://doi.org/10.31359/9786178617523
УДК 13+14+32+33+35+93/94
Л93

Авторський колектив:
М. М. Бондаренко; *Т. С. Гиріна*, докторка наук із соціальних комунікацій, професорка; *У. В. Ільницька*, кандидатка політичних наук, доцентка; *З. О. Коваль*, кандидатка економічних наук, доцентка; *М. А. Козловець*, доктор філософських наук, професор; *З. М. Комаринська*, кандидатка історичних наук, доцентка; *С. В. Куцепал*, докторка філософських наук, професорка; *Т. В. Подольська*, кандидатка філософських наук, доцентка; *Н. В. Попова*, кандидатка філософських наук, доцентка; *Г. С. Соловей*, кандидатка філософських наук; *Ю. С. Тагліна*, кандидатка філософських наук, доцентка; *М. П. Требін*, доктор філософських наук, професор

Рецензенти:
Г. М. Куц, докторка політичних наук, професорка (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди);
В. І. Палагута, доктор філософських наук, професор (Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»);
І. В. Процюк, доктор юридиих наук, професор (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого)

Рекомендовано до видання вченою радою
ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики»
(протокол № 5 від 15 вересня 2025 р.)

Людина в цифровому суспільстві: сучасні тренди : монографія
Л93 / [Т. С. Гиріна, М. А. Козловець, С. В. Куцепал та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики. – Харків : Право, 2025. – 234 с. – DOI: https://doi.org/10.31359/9786178617523.

ISBN 978-617-8617-52-3

Колективну монографію присвячено дослідженню феномена Homo Digitalis як продукту цифрової епохи крізь призму міждисциплінарного дискурсу. З'ясовано трансформацію ідентичності людини в епоху цифрових технологій, розглянуто, феномен штучного інтелекту. Використовуючи здобутки сучасної гуманітаристики проаналізовано деякі явища цифрового суспільства: цифрову економіку, цифрову культуру, цифрове мистецтво, цифрову дипломатію, цифрову комунікацію тощо. Особливу увагу приділено осмисленню правових, політичних, соціальних, культурологічних аспектів безпеки в цифровому суспільстві.

УДК 13+14+32+33+35+93/94

© Гиріна Т. С., Козловець М. А., Куцепал С. В. та ін., 2025
© ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики», 2025

ISBN 978-617-8617-52-3

Зміст

Розділ 1
Homo Digitalis і штучний інтелект: міждисциплінарний дискурс
1.1. Homo Digitalis: трансформація ідентичності в епоху цифрових технологій (*Требін М. П.*)..... 5
Список використаних джерел..... 37
1.2. Тлумачення штучного інтелекту в соціально-філософському дискурсі: симулякр чи реальність? (*Куцепал С. В.)* 44
Список використаних джерел..... 61
1.3. Технології штучного інтелекту як фактор трансформації людського буття: філософсько-світоглядний вимір (*Козловець М. А.*) 63
Список використаних джерел..... 97

Розділ 2
Цифрова дійсність крізь призму сучасної гуманітаристики
2.1. Сакральний код: риторика цифрової дійсності (*Подольська Т. В., ПоповаН. В., Тагліна Ю. С.*)..... 104
Список використаних джерел..... 124
2.2. Цифровізація соціальної сфери в Україні: виклики, можливості та перспективи розвитку (*Комаринська З. М.*)..... 127
Список використаних джерел..... 143
2.3. Особливості оцінки стратегічних можливостей підприємства в цифрову епоху (*Коваль З. О.*) 144
Список використаних джерел..... 157

Розділ 3
Цифровий світ і цифрова дипломатія: особливості комунікації в цифровій реальності
3.1. Цифровізація дипломатичної діяльності та міжнародних комунікацій: актуалізація для України в контексті глобальних безпекових викликів (*Ільницька У. В.*) 160
Список використаних джерел..... 171
3.2. Комунікація із закордонними українцями на платформах цифрових медіа (*Гиріна Т. С.*)..... 173
Список використаних джерел..... 186

/ Editors Wilhelm Hofmeister, Jan Melissen. Singapore: Konrad-Adenauer-Stiftung, 2016.P. 13–22.
21. Lewis D. Digital Diplomacy. *Gateway House.* December19, 2014. URL: https://www.gatewayhouse.in/digital-diplomacy-2.
22. Ross A. Digital Diplomacy and US Foreign Policy. *The Hague Journal of Diplomacy.* 2011. No. 6. P. 451–455.

3.2. Комунікація із закордонними українцями на платформах цифрових медіа

Гиріна Тетяна Сергіївна
докторка наук із соціальних комунікацій, професорка
завідувачка кафедри соціальних комунікацій, словесності та культури
Державний податковий університет (м. Ірпінь)

Повномасштабна війна в Україні спричинила одну з найбільших міграційних криз у сучасній історії Європи, змусивши мільйони українців залишити свої домівки та шукати притулок за кордоном. У таких умовах особливої актуальності набуло питання ефективної комунікації з українськими мігрантами для підтримки їх соціально-економічної адаптації та збереження тісного з'язку з Україною. Сучасний етап розвитку інформаційних технологій суттєво відрізняє цю міграційну хвилю від попередніх. Якщо раніше підтримка зв'язку з діаспорою здійснювалася здебільшого за допомогою традиційних медіа та індивідуальних контактів, то сьогодні основними каналами комунікації стали цифрові платформи: соціальні мережі, мобільні застосунки та спеціалізовані онлайн-ресурси. Використання цих цифрових медіа відкриває широкі можливості для швидкого поширення інформації, забезпечення психологічної підтримки та організації гуманітарної допомоги. У цьому контексті необхідно проаналізувати роль основних цифрових платформ, специфіку їхнього використання у взаємодії з українцями за кордоном, ефективність державних та громадських ініціатив, а також ідентифікувати виклики

та перспективи подальшого розвитку цифрових комунікацій. Це дозволить виробити практичні рекомендації для покращення інформаційного забезпечення української діаспори, її інтеграції у нові соціальні середовища та залучення мігрантів до процесів повоєнного відновлення України.

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну спричинило одну з найбільших міграційних хвиль в історії Європи. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на лютий 2025 рік понад 6,9 млн українців знайшли тимчасовий прихисток за кордоном, ще 3,7 млн – у статусі внутрішньо переміщених осіб та 12,7 млн людей потребують гуманітарної допомоги у 2025 році, серед низ 2 млн дітей[1]. Ця ситуація суттєво змінила демографічний та соціально-економічний ландшафт як України, так і країн, які надають прихисток нашим співгромадянам.

На відміну від попередніх міграційних хвиль, що мали переважно економічний або політичний характер, сучасна хвиля українців, які стають мігрантами, є вимушеною та значною мірою охоплює жінок, дітей і людей похилого віку. Водночас цифрові технології відіграють безпрецедентну роль у підтримці зв'язку між мігрантами і Батьківщиною. Державні сервіси, мобільні застосунки, соціальні мережі та онлайн-платформи перебирають на себе роль основних каналів комунікації, що обумовлюють інтеграційні процеси, інформаційну безпеку та ідентичність українців за кордоном[2]. Притому цифрова комунікація вимагає комплексного дослідження через наявність значних викликів, серед яких мовний бар'єр, дезінформація, сегментованість аудиторії, її психологічна адаптація тощо. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз ефективності комунікаційних стратегій, розробка інструментів для боротьби з інформаційними загрозами та оцінка ролі державних і громадських організацій у підтримці української діаспори.

Метою дослідження є аналіз цифрової комунікації між Україною та її громадянами, які залишили країну після 2022 року, у контексті інформаційних, соціальних та технологічних змін.

[1] Див.: Ukraine Emergency. *USA for UNHCR The UN Refugee Agency*. URL: https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/.

[2] Див.: Державні послуги онлайн. *ДІЯ*. URL: https://diia.gov.ua/.

Дослідження базується на комплексному міждисциплінарному підході, що поєднує методи соціальних комунікацій, інформаційного аналізу та цифрових технологій. Зокрема дослідження медіаресурсів, урядових платформ та соціальних мереж щодо їхньої ефективності у комунікації з мігрантами здійснено з використанням контент-аналізу, зіставлення комунікаційних стратегій сучасної української міграції з попередніми хвилями еміграції стало можливим завдяки використанню методу порівняльного аналізу; узагальнення даних міжнародних організацій щодо цифрової взаємодії українців за кордоном здійснено на основі соціологічного аналізу[1].

Українська міграція має багатовікову історію, яка знає кілька основних хвиль, що відрізнялися як причинами, так і особливостями комунікації з Батьківщиною. Від кінця XIX століття і до сучасності відбулося п'ять основних хвиль міграції українців, кожна з яких залишила свій слід у формуванні діаспори та її зв'язку з Україною.

Перша хвиля (кін. XIX – поч. XX ст.) була переважно трудовою і охоплювала українських селян, які масово виїжджали до Канади, США, Бразилії та Аргентини в пошуках економічних можливостей[2]. Комунікація з Україною на той час була мінімальною та обмежувалася листуванням, що могло займати кілька місяців через низьку розвиненість інфраструктури зв'язку.

Друга хвиля (1917–1939 рр.) стала наслідком революційних подій та політичних репресій. Серед мігрантів переважали політичні діячі, інтелігенція та військові, які осідали у Франції, Чехословаччині та Німеччині. Вони створювали українські культурні й політичні центри, видавали газети (наприклад, «Тризуб» у Парижі) та підтримували зв'язок через листування та пресу[3].

---

[1] Див.: Migration data portal. The bigger picture. URL: https://www.migrationdataportal.org/.

[2] Див.: Ясь О. В. Еміграція українського населення. *Інститут історії України. Національна академія наук України.*URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Emigraciya_ukr_naselennya.

[3] Див.: Чотири хвилі української еміграції. *Міжнародне гуманітарне об'єднання «Ми українці».* 15.11.2009. URL: http://weareukrainians.com/ukraine-and-the-world/chotiri-hvili-ukrayinskoyi-emigratsiyi.

Третя хвиля (1940–1950-ті рр.) охопила біженців Другої світової війни, які опинилися в таборах для переміщених осіб у Західній Європі та згодом емігрували до США, Канади та Австралії. Ця хвиля започаткувала більш активне використання радіозв'язку (наприклад, українські передачі на «Радіо Свобода»), що стало одним із перших кроків до глобалізації комунікації українців за кордоном[1].

Четверта хвиля (1990-ті – поч. 2000-х рр.) виникла після розпаду СРСР і складалася переважно з трудових мігрантів, які виїжджали до Польщі, Італії, Португалії та Іспанії. Для них головним каналом зв'язку стали телефонні розмови, пізніше – електронна пошта та перші соціальні мережі[2].

П'ята хвиля (2022 – сьогодення) спричинена повномасштабним вторгненням Росії в Україну, що змусило понад 8 мільйонів українців шукати притулку в Європі та за її межами[3]. Це перша хвиля, що використовує переважно цифрові засоби комунікації: соціальні мережі, месенджери, онлайн-платформи для координації допомоги та мобільні додатки для інтеграції в нових країнах.

Так, перша та друга хвилі міграції заснували й активно підтримували протягом тривалого часу друковані видання як основу комунікації. Українські мігранти кінця XIX – початку XX ст., що оселилися у Північній та Південній Америці, створювали друковані видання, які стали головним інструментом інформаційного обміну. Серед них

[1] Див.: Гиріна Т. «Пісня України» – мелодійний голос національної громади в радіопросторі Канади з 1959 р. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика*. 2023. № 2 (6). С. 8–14. DOI: https://doi.org/10.23939/sjs2023.02.008; Гиріна Т. Ціннісно-змістовий вимір «Українського часу» національної громади в радіопросторі Канади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика*. 2023. № 1 (5). С. 9–15. DOI: https://doi.org/10.23939/sjs2023.01.009/; Гиріна Т. Формування професійної компетентності продуцентів радіопрограм духовної тематики в українській еміграції. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 1 (49). С. 42–48. DOI: http://dx.doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2022.1(49).6.

[2] Див.: Курбет О. П. Міжнародна трудова міграція в незалежній Україні: риси та особливості. *Історія нар. госп-ва та екон. думки України*. 2020. Вип. 53. С. 362–386.DOI: https://doi.org/10.15407/ingedu2020.53.362.

[3] Див.: Ukraine Emergency. *USA for UNHCR. The UN Refugee Agency*. URL: https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/.

газета»Свобода»[1] стала першим україномовним виданням у США та продовжує свою діяльність дотепер, відіграючи важливу роль у підтримці української ідентичності серед діаспори[2]. У міжвоєнний період друковані медіа відігравали важливу роль у формуванні політичної думки серед емігрантів. У Парижі українські політичні біженці видавали часопис «Тризуб» (1925–1940), що висвітлював питання української державності та боротьби за незалежність[3]. Міграція після Другої світової війни дала поштовх розвитку українських радіостанцій за кордоном. Важливу роль відігравало «Радіо Свобода» («Radio Free Europe»/«Radio Liberty», RFE/RL), що з 1954 року почало мовлення українською мовою[4]. «Починаючи з 16 серпня 1954 року, українська редакція готувала щоденні 20-хвилинні випуски, які повторювалися 36 разів на добу»[5]. Ця платформа стала одним із основних джерел новин для українців у діаспорі, адже мала можливість транслювати інформацію, яка цензурувалася в СРСР[6].

Паралельно друковані медіа залишалися важливим засобом інформаційного обміну. У Канаді українська громада активно підтримувала періодичне видання Української видавничої спілки «Тризуб» «Український голос», яке поширювало новини про політичну ситуацію в Україні та питання збереження культурної ідентичності[7].

Міграція 1990-х років збіглася з розвитком інтернету та появою перших українських онлайн-ресурсів. Виникли нові електронні плат-

[1] Див.: Свобода. 1873. Февраля 2. Листокъ 4-й. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/27614/file.pdf.

[2] Див.: «Свобода» – Газета української громади в Америці. *Свобода*. URL: https://subscription.svoboda-news.com/.

[3] Див.: Тризуб. 1936. 15 листопаду. Число 39 (543). 16 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29829/file.pdf.

[4] Див.: Говорить Радіо Свобода: збірка матеріялів української програми. Кн. 3. Мюнхен, 1962. 223 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3368/file.pdf.

[5] Ремовська О. Говорить Радіо Свобода. Історія української редакції. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2014. С. 15.

[6] Див.: Феденко П. Куди йде українська редакція Радіо Свобода? Лондон: Наше слово, 1962. 15 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/11713/file.pdf.

[7] Див.: Український Голос. 16.6.1949. Ч. 5–6. 8 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/19546/file.pdf.

форми для комунікації мігрантів із рідними та інтеграції в нові суспільства. Однією з таких платформ став сайт «Української газети» в Італії. Її було засновано як паперове видання у лютому 2006 р., а з липня 2008 р. вона почала виходити у змішаному паперово-електронному форматі[1]. Від 2019 р. функціонує виключно як цифрова платформа, у тому числі на платформі Facebook у форматі спільноти «Gazeta Ukrainska, il giornale per gli ucraini in Italia» з понад 32 тис. підписників у березні 2025 р.[2] «Українська газета» приділяє велику увагу життю української діаспори. Крім того, вона має ще одну надзвичайно важливу місію, яка виходить за рамки інформативних функцій. Потрапляючи у чужу країну, люди не надто знаються на її законах, тому нашою метою є сприяння юридичній освіченості читачів, а, отже, допомога у процесі суспільної інтеграції», – зазначають на сайті організації[3].

Після 2022 р. основними каналами комунікації для українців за кордоном стали соціальні мережі та цифрові платформи Telegram, Facebook, Instagram та YouTube. Саме вони на сучасному етапі відіграють ключову роль у самоорганізації, поширенні новин та адаптації українських біженців. Одним із найбільш популярних джерел комунікації стала мережа Telegram-каналів, присвячених допомозі українцям за кордоном. Наприклад, канал «Ukrainians in Poland» є платформою для оперативного обміну інформацією щодо житла, роботи та юридичних питань[4].

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 р. українці, що виїхали за кордон, опинилися перед необхідністю швидкої адаптації до нових умов, пошуку житла, роботи та отримання юридичних консультацій. Водночас технологічний розвиток сприяв активному використанню цифрових медіа для вирішення поточних питань. Головну роль у комунікації нині відіграють соціальні мережі, мобільні застосунки та спеціалізовані онлайн-ресурси, серед них

[1] Див.: Українська газета. IT. URL: https://www.gazetaukrainska.com/.

[2] Див.: Gazeta Ukrainska, il giornale per gli ucraini in Italia. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/ukrainskagazeta.it.

[3] Українська газета. IT. URL: https://www.gazetaukrainska.com/.

[4] Див.: Ukrainians in Poland. *Telegram*. URL: @Ukrainians_in_poland_pal_ua.

Telegram, який з перших днів повномасштабного вторгнення перетворився на найпотужніший цифровий канал інформаційної підтримки для українців, що були змушені шукати притулок за кордоном. На відміну від традиційних медіа (друкованих видань і радіо), Telegram забезпечує безперервний двосторонній зв'язок, високу оперативність розповсюдження оновлень та зручний доступ до безкоштовних ресурсів без необхідності реєстрації за допомогою номерів телефону. За даними Internews, «у 2021 р. лише 20% українців використовували Telegram як джерело новин. Цей показник різко зріс до 60% після повномасштабного вторгнення росії в 2022 р. У 2023 р. Telegram продовжував залишатися основною соціальною мережею для споживання новин, показавши значне зростання до 72%»[1].

Серед знакових каналів «Ukrainians in Poland», який став продуктивною платформою для допомоги українським біженцям у Польщі, пропонуючи актуальну інформацію щодо пошуку житла, оформлення документів та медичної допомоги. Його німецький аналог – Telegram-канал «Refugees in Germany», який станом на березень 2025 р. має понад 27500 підписників і регулярно оновлюється актуальною інформацією про житло, можливості працевлаштування, юридичні консультації та інші аспекти адаптації українських біженців у Німеччині[2]. Активну роль відіграє також канал у Франції – «Refugees in France», який регулярно публікує актуальні матеріали, що стосуються адаптації українських біженців у французькому суспільстві, правових аспектів легалізації перебування, пошуку роботи й житла, а також освітніх та культурних заходів для українців[3].

Доповненням до інформаційних каналів стали Telegram-боти. Зокрема, «UAHelpBot»[4] надає автоматизовані консультації з перетину кордону, оформлення статусу та соціальних виплат у Польщі[5]. Міжнародна ініціатива «Telegram for Humanity» оптимізувала процес

[1] Ukrainians Increasingly Rely on Telegram Channels for News and Information During Wartime. *Internews*. November 1,2023. URL: https://internews.org/ukrainians-increasingly-rely-on-telegram-channels-for-news-and-information-during-wartime/.

[2] Див.: Refugees in Germany.*Telegram*. URL: https://t.me/refugees_in_Germany.

[3] Див.: Refugees in France. *Telegram*. URL: https://t.me/refugeesinFrance.

[4] Див.: UAHelpBot. *Telegram*. URL: https://t.me/ua_helpbot.

[5] Див.: Visit Ukraine Today. URL: https://visitukraine.today/.

обробки запитів на гуманітарну допомогу, звільнивши сотні волонтерських годин для прямих консультацій[1]. Активно інтегрують Telegram у власну комунікацію і державні структури, наприклад, офіційний канал Міністерства закордонних справ України «@Ukraine_MFA» публікує консульські інструкції, оновлення візових вимог та контакти дипломатичних установ ЄС[2]. Дослідження Т. Ратушної «Про що «говорять» і «мовчать» телеграм-канали українських мігрантів в Німеччині» засвідчує, що Telegram-канали стали не лише інформаційними майданчиками, а й платформами соціальної підтримки та психологічної адаптації мігрантів у Німеччині[3]. Яскравим позитивним прикладом ролі Telegram у самоорганізації є волонтерська група в Берліні, яка зросла з 17 до понад 8 000 учасників за декілька днів після початку вторгнення, координуючи житло, харчування та транспорт для новоприбулих[4].

Попри суттєве зростання популярності Telegram, важливу роль у комунікації з українцями за кордоном продовжують відігравати соціальні мережі Facebook та Instagram. На відміну від Telegram, який здебільшого орієнтований на оперативне інформування та швидке вирішення практичних питань, Facebook та Instagram більше виконують функції платформ для формування сталих соціальних спільнот та збереження культурної ідентичності.

Facebook після початку повномасштабного вторгнення залишався другим за популярністю джерелом новин для українців. За даними дослідження «Digital 2024: Україна», «охоплення реклами Facebook

[1] Див.: Automation Anywhere and the Center for Humanitarian Technology Launch 'Telegram for Humanity' Bot to Aid Refugees in Ukraine. *PR Newswire*. Oct. 04, 2022. URL: https://www.prnewswire.com/news-releases/automation-anywhere-and-the-center-for-humanitarian-technology-launch-telegram-for-humanity-bot-to-aid-refugees-in-in-ukraine-301640456.html.

[2] Див.: МЗС України. *Telegram*. URL: https://t.me/Ukraine_MFA.

[3] Див.: Ratushna T. What the Telegram Channels of Ukrainian Migrants in Germany 'Talk' and 'Keep Silent' About. *Sereda V. (ed.). War, Migration, Memory. Perspectives on Russia's War Against Ukraine*. Bielefeld: transcript Verlag, 2024. P. 313–326. URL: https://doi.org/10.1515/9783839475874–017.

[4] Див.: 'Tip of the iceberg': Berliners rally to welcome refugees from Ukraine. *The Guardian.* Mar. 4, 2022. URL: https://www.theguardian.com/world/2022/mar/04/berliners-rally-to-support-ukraine-refugees-germany.

в Україні зросло на 1,0 мільйон (+7,8%) з січня 2023 р. по січень 2024 р. Для більш останнього контексту ті ж дані показують, що кількість користувачів, яких маркетологи могли охопити за допомогою реклами на Facebook в Україні, зменшилася на 100 тисяч (–0,7%) з жовтня 2023 р. по січень 2024 р.»[1] Соціальна мережа стала важливим осередком для створення тематичних груп, що об'єднують українців за географічним принципом, наприклад, «Українці у Польщі»[2], «Українці в Німеччині (Ukrainer in Deutschland)», понад 44 тис. учасників,[3] та «Українці в Лондоні (Ukrainians in London)», понад 79 тис. учасників[4].

Instagram, своєю чергою, активно використовується як майданчик для підтримки соціальних зв'язків та формування емоційної залученості українців до життя діаспори. Наприклад, сторінка «Ukrainians in Toronto», яка має понад 8 тис. підписників, регулярно публікує інформацію про українські культурні заходи, благодійні акції, волонтерські ініціативи, що сприяє консолідації місцевої громади[5]. Подібним чином працює сторінка «Ukrainians in Berlin» з понад 1000 підписників, на якій розміщується інформація про адаптацію українців у Німеччині, анонси культурних подій та зустрічей діаспори[6]. Сторінка «Ukrainians in Ireland», що нараховує понад 1700 підписників, регулярно висвітлює місцеві заходи, пов'язані з українською діаспорою[7]. Попри ці приклади, загалом присутність українських діаспорних спільнот в Instagram характеризується точковістю.

---

[1] Digital 2024: Ukraine. 23 February 2024. *Datareportal.*URL: https://datareportal.com/reports/digital-2024-ukraine.

[2] Див.: Ukraińcy W Polsce – Українці В Польщі. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/groups/ukraincywpolsce.

[3] Див.: Ukrainer in Deutschland – Українці у Німеччині. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/groups/293394194697312.

[4] Див.: Українці в Лондоні (Ukrainians in London). *Facebook*. URL.: https://www.facebook.com/groups/ukrainiansinlondon.

[5] Див.: Ukrainians in Toronto. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/ukrainiansintoronto/.

[6] Див.: Ukrainians in Berlin. *Instagram*. URL. https://www.instagram.com/ukrainians_in_berlin_b/.

[7] Див.: Ukrainians in Ireland. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/ukrainians_ireland/.

Ю. Дукач, кандидатка соціологічних наук, керівниця відділу дослідження дезінформації в Texty.org.ua, в інтерв'ю «Громадському радіо» констатувала, що «в Україні Тік-Ток – це найбільш динамічно зростаюча соціальна платформа. І станом на сьогодні близько 25% українців, тобто кожен четвертий українець чи українка, використовують Тік-Ток»[1]. Понад 70% українських користувачів TikTok споживають контент, пов'язаний із війною, волонтерською діяльністю та життям у діаспорі. Особливістю TikTok як платформи є його здатністю швидко поширювати відеоконтент серед великої аудиторії завдяки алгоритму рекомендацій. Через використання коротких, емоційно насичених відеороликів TikTok забезпечує швидку мобілізацію молодіжної аудиторії та підтримує інтерес до українського питання за кордоном.

YouTube є одним із ключових цифрових каналів комунікації з українською діаспорою. В умовах повномасштабної війни в Україні від 2022 р. YouTube перетворився на важливу платформу для підтримки зв'язку з українцями, які опинилися за кордоном, пропонуючи їм доступ до актуальної інформації, соціальної взаємодії та культурного контенту рідною мовою. На платформі активно представлені офіційні українські медіа, такі як канал «Суспільне Новини»[2] та телемарафон «Єдині новини»[3], які регулярно інформують про події в Україні та світі. Також значної популярності набули канали українських блогерів і активістів, які висвітлюють різні аспекти життя українців за кордоном. Серед таких ресурсів можна відзначити канал «НАШІ БЕЗ РАШІ»[4]. YouTube є також майданчиком для популяризації української культури за кордоном. Канали на кшталт «Ukraïner»[5] система-

[1] Єрмолаєва В. Юлія Дукач: 25% українців використовують Тік-Ток, а він – ШІ. *Громадське радіо*. 23.05.2024. URL: https://hromadske.radio/podcasts/po-faktu-rozkryvaiemo-brekhniu-na-hromadskomu-radio/yuliia-dukach-25-ukraintsiv-vykorystovuiut-tik-tok-a-vin-shi.

[2] Див.: Суспільне Новини. *YouTube*. URL:https://www.youtube.com/@suspilnenews.

[3] Див.: Телемарафон «Єдині новини». *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=WY8sDvZdWEA.

[4] Див.: Наші без раші. Kolegi Studio! *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/@KolegiStudio.

[5] Див.: Ukraïner. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/@UkrainerNet.

тично публікують відеоматеріали про культурні особливості, традиції, історію України, що сприяє збереженню національної ідентичності українців, які вимушено проживають за межами країни, а також привертає увагу міжнародної аудиторії до України.

Український уряд ініціював низку цифрових проєктів, спрямованих на забезпечення швидкої комунікації, юридичної підтримки та соціальної допомоги українським біженцям; МЗС України активно використовує офіційний Telegram-канал «Ukraine MFA»[1], на якому оперативно публікує важливі новини для українців за кордоном. Окремо слід зазначити платформу «Visit Ukraine Today», створену за підтримки державних структур та волонтерських організацій. Платформа доступна кількома мовами, що значно полегшує її використання широким колом громадян України за межами країни[2]. Одна з найпомітніших цифрових ініціатив – мобільний застосунок та портал державних послуг «Дія», який було адаптовано для українців за кордоном[3].

Українські діаспорні спільноти, зокрема у Канаді, Польщі, Німеччині та Великій Британії, значно активізували свою діяльність після початку повномасштабної війни в Україні. Важливим прикладом такої діяльності є Український конгресовий комітет Америки, який значно посилив свою присутність у цифровому просторі після лютого 2022 року. Комітет започаткував серію онлайн-програм, які охоплюють широкий спектр питань: від надання безкоштовних юридичних консультацій та психологічної підтримки українським біженцям до роз'яснень процесів легалізації в США та отримання соціальної допомоги[4].

Водночас важливу роль у цифровій комунікації відіграють локальні онлайн-групи у Facebook, Telegram та LinkedIn, створені членами українських діаспорних громад в різних країнах. Одна з найбільших та найбільш впливових таких спільнот діє у Польщі – це Facebook-група «Праця в Польщі для українців, оголошення/ Praca w Polsce dla

[1] Див.: МЗС України. *Telegram*. URL: https://t.me/Ukraine_MFA.
[2] Див.: Visit Ukraine Today. URL: https://visitukraine.today/.
[3] Див.: Ministry of Digital Transformation of Ukraine. URL: https://diia.gov.ua.
[4] Див.: Український Конгресовий Комітет Америки. URL: https://ucca.org.

Ukraińców», яка на березень 2025 року нараховувала понад 50 тисяч учасників[1]. Ця спільнота функціонує як основний канал інформаційного обміну серед українських мігрантів у Польщі, щоденно оновлюється десятками публікацій, що стосуються питань пошуку житла, працевлаштування, отримання медичної допомоги, освітніх можливостей. Не менш активно працюють українські діаспорні громади в Німеччині, де особливий акцент зроблено на онлайн-інформаційні ресурси та групи для підтримки новоприбулих. Наприклад, Facebook-група «Ukrainer in Deutschland – Українці у Німеччині», що нараховує понад 20 тис. учасників, є майданчиком для регулярного інформування українців про умови перебування, можливості отримання допомоги від місцевих органів влади, а також координування волонтерських ініціатив[2]. Подібні групи є й у Telegram – зокрема «Refugees in Germany», де понад 27 тис. учасників отримують юридичні консультації, рекомендації щодо легалізації та інтеграції в німецьке суспільство[3].

Активна робота української діаспори в цифровому просторі також спостерігається у Великій Британії, де соціальні мережі та онлайн-платформи стали важливими інструментами для комунікації та підтримки новоприбулих українців. Однією з таких ключових груп є Facebook-спільнота «Українці в Лондоні (Ukrainians in London)», яка станом на березень 2025 року об'єднувала понад 79 тисяч учасників. Основним напрямом діяльності цієї групи є публікація інформації про житло, вакансії, медичні та юридичні питання, а також взаємна підтримка у розв'язанні побутових проблем[4].

Важливий внесок у цифрову підтримку української діаспори здійснюють також українські громади в Канаді, що мають довгу історію та традиції громадської діяльності. Одним із найяскравіших прикладів є Конгрес українців Канади (Ukrainian Canadian Congress,

[1] Див.: Праця в Польщі для українців, оголошення / Praca w Polsce dla Ukraińców. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/groups/UkrainiansinPoland.

[2] Див.: Ukrainer in Deutschland – Українці у Німеччині. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/groups/293394194697312.

[3] Див.: Refugees in Germany. *Telegram*. URL: https://t.me/refugees_in_Germany.

[4] Див.: Українці в Лондоні (Ukrainians in London). *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/groups/ukrainiansinlondon.

UCC), який активно використовує цифрові медіа для координації волонтерської та гуманітарної допомоги українцям, що прибувають до Канади після 2022 р.[1] Також активно використовуються соцмережі, такі як Facebook та Instagram, де Конгрес регулярно поширює інформацію про актуальні події, які цікавлять українську громаду, та організовує тематичні онлайн-заходи й кампанії зі збору коштів для підтримки України[2].

Деякі діаспорні організації безпосередньо співпрацюють з українськими державними структурами у сфері цифрової комунікації. Наприклад, ініціатива «United with Ukraine», що активно функціонує у Великій Британії, тісно взаємодіє з Міністерством закордонних справ України[3]. Крім того, важливим аспектом такої співпраці є активне залучення діаспорних громадських організацій до розробки та вдосконалення державних цифрових сервісів для українців за кордоном. Одним із найбільш яскравих прикладів є співпраця Міністерства цифрової трансформації України з представниками українських громад та міжнародних партнерів щодо розвитку мобільного застосунку та вебпорталу «Дія». Саме завдяки спільним консультаціям з діаспорними спільнотами було інтегровано функції, які дозволяють українцям дистанційно оформлювати важливі документи, отримувати цифрові консульські послуги, подавати заявки на соціальну допомогу, а також оперативно отримувати інформацію про легалізацію та адаптацію в країнах тимчасового перебування[4].

Подібні координаційні механізми взаємодії між громадськими організаціями та українськими державними структурами створюють умови для ефективнішого вирішення потреб українців за кордоном, а також сприяють більш системній боротьбі з кіберзагрозами та дезінформацією. Діяльність української діаспори у цифровому просторі після повномасштабного вторгнення росії демонструє високу ефективність та різноманітність форм організації. Завдяки цифровим

[1] Див.: Ukrainian Canadian Congress Represents the Ukrainian Canadian community before the people and Government. URL: https://www.ucc.ca.

[2] Там само.

[3] Див: United with Ukraine. URL: https://withua.org.

[4] Див.: Ministry of Digital Transformation of Ukraine. URL: https://diia.gov.ua.

платформам та соціальним мережам діаспорні спільноти не лише забезпечують практичну допомогу мігрантам, але й сприяють підтримці культурних та національних традицій, забезпечують соціальну та психологічну підтримку, створюючи стабільні умови для інтеграції українців у нові країни перебування.

Список використаних джерел

1. Гиріна Т. «Пісня України» – мелодійний голос національної громади в радіопросторі Канади з 1959 р. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика.* 2023. №2 (6). С. 8–14. DOI: https://doi.org/10.23939/sjs2023.02.008.
2. Гиріна Т. Формування професійної компетентності продуцентів радіопрограм духовної тематики в українській еміграції.*Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації.* 2022. №1 (49). С. 42–48. DOI: http://dx.doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2022.1(49).6.
3. Гиріна Т. Ціннісно-змістовий вимір «Українського часу» національної громади в радіопросторі Канади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика.* 2023. №1 (5). С. 9–15. DOI: https://doi.org/10.23939/sjs2023.01.009/.
4. Говорить Радіо Свобода: збірка матеріялів української програми. Кн. 3. Мюнхен, 1962. 223 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3368/file.pdf.
5. Державні послуги онлайн. *ДІЯ*. URL: https://diia.gov.ua/.
6. Єрмолаєва В. Юлія Дукач: 25% українців використовують Тік-Ток, а він – ШІ. *Громадське радіо*. 23.05.2024. URL: https://hromadske.radio/podcasts/po-faktu-rozkryvaiemo-brekhniu-na-hromadskomu-radio/yuliia-dukach-25-ukraintsiv-vykorystovuiut-tik-tok-a-vin-shi.
7. Курбет О. П. Міжнародна трудова міграція в незалежній Україні: риси та особливості. *Історія нар. госп-ва та екон. думки України*. 2020. Вип. 53. С. 362–386. DOI: https://doi.org/10.15407/ingedu2020.53.362.
8. МЗС України. *Telegram.* URL: https://t.me/Ukraine_MFA.
9. Наші без раші. Kolegi Studio! *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/@KolegiStudio.
10. Праця в Польщі для українців, оголошення / Praca w Polsce dla Ukraińców. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/groups/UkrainiansinPoland.

11. Ремовська О. Говорить Радіо Свобода. Історія української редакції. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2014. 163 с. + 32 вкл.
12. Свобода. 1873. Февраля 2. Листокъ 4-й. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/27614/file.pdf.
13. «Свобода» – Газета української громади в Америці. *Свобода*. URL: https://subscription.svoboda-news.com/.
14. Суспільне Новини. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/@suspilnenews.
15. Телемарафон «Єдині новини». *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=WY8sDvZdWEA.
16. Тризуб. 1936. 15 листопаду. Число 39 (543). 16 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29829/file.pdf.
17. Українська газета. IT. URL: https://www.gazetaukrainska.com/.
18. Український Голос. 16.6.1949. Ч. 5–6. 8 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/19546/file.pdf.
19. Український Конгресовий Комітет Америки. URL: https://ucca.org.
20. Українці в Лондоні (Ukrainians in London). *Facebook*. URL.: https://www.facebook.com/groups/ukrainiansinlondon.
21. Феденко П. Куди йде українська редакція Радіо Свобода? Лондон: Наше слово, 1962. 15 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/11713/file.pdf.
22. Чотири хвилі української еміграції. Міжнародне гуманітарне об'єднання «Ми українці». URL: http://weareukrainians.com/ukraine-and-the-world/chotiri-hvili-ukrayinskoyi-emigratsiyi.
23. Ясь О. В. Еміграція українського населення. *Інститут історії України. Національна академія наук України*. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Emigraciya_ukr_naselennya.
24. Automation Anywhere and the Center for Humanitarian Technology Launch 'Telegram for Humanity' Bot to Aid Refugees in Ukraine. *PR Newswire*. Oct. 04, 2022. URL: https://www.prnewswire.com/news-releases/automation-anywhere-and-the-center-for-humanitarian-technology-launch-telegram-for-humanity-bot-to-aid-refugees-in-in-ukraine-301640456.html.
25. Digital 2024: Ukraine. 23 February 2024. *Datareportal*. URL: https://datareportal.com/reports/digital-2024-ukraine.

26. GazetaUkrainska, ilgiornalepergliucrainiinItalia. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/ukrainskagazeta.it.
27. Migration data portal. The bigger picture. URL: https://www.migrationdataportal.org/.
28. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. URL: https://diia.gov.ua.
29. Ratushna T. What the Telegram Channels of Ukrainian Migrants in Germany 'Talk' and 'Keep Silent' About. *Sereda V. (ed.). War, Migration, Memory. Perspectives on Russia's War Against Ukraine*. Bielefeld: transcript Verlag, 2024. P. 313–326. DOI: https://doi.org/10.1515/9783839475874–017.
30. Refugees in France. *Telegram.* URL:https://t.me/refugeesinFrance.
31. Refugees in Germany. *Telegram*. URL: https://t.me/refugees_in_Germany.
32. 'Tip of the iceberg': Berliners rally to welcome refugees from Ukraine. *The Guardian.* Mar. 4, 2022. URL: https://www.theguardian.com/world/2022/mar/04/berliners-rally-to-support-ukraine-refugees-germany.
33. UAHelpBot. *Telegram.* URL:https://t.me/ua_helpbot.
34. Ukraińcy W Polsce – Українці В Польщі. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/groups/ukraincywpolsce.
35. Ukraine Emergency. USA for UNHCR The UN Refugee Agency.URL: https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/.
36. Ukrainer in Deutschland – Українці у Німеччині. *Facebook.* URL: https://www.facebook.com/groups/293394194697312.
37. Ukrainian Canadian Congress – Nova Scotia Branch. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/groups/334433750672880.
38. Ukrainian Canadian Congress Represents the Ukrainian Canadian community before the people and Government. URL: https://www.ucc.ca.
39. Ukrainians in Berlin. *Instagram*. URL. https://www.instagram.com/ukrainians_in_berlin_b/.
40. Ukrainians in Ireland. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/ukrainians_ireland/.
41. Ukrainians in Poland. *Telegram*. URL: @Ukrainians_in_poland_pal_ua.
42. Ukrainians in Toronto. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/ukrainiansintoronto/.
43. Ukrainians Increasingly Rely on Telegram Channels for News and Information During Wartime. *Internews*. November 1,2023. URL: https://internews.org/ukrainians-increasingly-rely-on-telegram-channels-for-news-and-information-during-wartime/.
44. Ukraïner. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/@UkrainerNet.
45. United with Ukraine. URL: https://withua.org.
46. Visit Ukraine Today. URL: https://visitukraine.today/.